

Historisch Kampen

Oude stadsmuur en de stadspoorten

Op de zuidelijke oeverwal van de IJssel ontstaat in de 12^e eeuw de handelsnederzetting Kampen. Een smalle strook langs de Oudestraat raakt bebouwd met aan het eind de Bovenkerk. Aan het einde van die eeuw begint de aanleg van de gracht, de Burgel, en de eerste stadsmuur. In 1248 krijgt Kampen stadsrechten. Het groeit snel en breidt zich uit met de Buitenhoek (waar de Buitenkerk staat). De muur in het zuidwesten van de stad wordt dichterbij de IJssel geplaatst, zodat er ruimte ontstaat voor de aanleg van de Voorstraat. In de 14^e eeuw wordt de stadsmuur aan de landzijde verplaatst van de Burgel naar de huidige Ebbingestraten. Een nieuwe gracht en de poorten worden aangelegd. Daarna verrijzen van noord naar zuid de tussengelegen muurdelen. Het geheel wordt aangesloten op de bestaande muur langs de rivier en telt zeven poorten en tien doorgangen naar de IJsselkade.

In 1579 besluit Kampen haar vesting te moderniseren met bastions. Door deze vijfhoekige uitstekende delen van de vestingwal ontstaat bij de Haagpoort een beschermende haven. Aan de overzijde wordt een vijfhoekige schans of aarden wal aangelegd om de IJsselbrug te verdedigen. In 1611 krijgt de Venepoort twee flankerende bastions. Aan de IJsselkade komen twee gemetselde bastions voor de Koornmarktpoort en tegen de noordelijke stadsmuur een extra borstwering. In deze vorm blijft de stadsmuur enkele eeuwen in tact tot 1809. De vesting wordt ontmanteld.

Wat nog herinnert aan vervlogen tijden zijn de middeleeuwse **Koornmarktpoort**, **Broederpoort** en **Cellebroederspoort**. Langs de IJssel zijn op diverse plekken flinke stukken stadsmuur te vinden die nu dienst doen als waterkering voor de oude binnenstad.

Broederpoort

Aan het einde van de Broederweg op de grens van het Stadspark staat de prachtige Broederpoort, één van de drie overgebleven stadspoorten van Kampen. Evenals de Cellebroederspoort werd ook de Broederpoort in 1465 gebouwd als onderdeel van de aarden wal ter verdediging van de stad, bij de stadsuitbreiding aan landszijde.

De Broederpoort dankt zijn naam aan de op steenworp afstand gelegen, voormalige Minderbroederskerk. Waarschijnlijk is de huidige grondvorm, bestaande uit een vierkant poortlichaam met vier hoektorens, nog gelijk aan de oorspronkelijke vorm. De Broederpoort fungeert in de 15^e eeuw als onderkomen voor stadssecretarissen.

In 1615 krijgt Thomas Berendtsz, architect en landmeter van Overijssel, de opdracht om evenals de Cellebroederspoort ook deze poort te verbouwen. Hij geeft de Broederpoort zijn huidige renaissance uitstraling met natuurstenen sierdelen. De bestemming van de poort is nogal eens gewijzigd. Uit archiefstukken weten we dat het Chirurgingilde er in 1697 zijn Gildekamer had.

Tegenwoordig wordt de het gebouw ook gebruikt als romantische trouwlocatie.

Koornmarktpoort

De Koornmarktpoort staat vlakbij de IJssel en is de oudste stadspoort van Kampen. De poort is in de 1^e helft van de 14^e eeuw gebouwd. Eerst waren er 2 verdiepingen in de toren. Later in de 14^e eeuw is er een 3^e verdieping bijgekomen. De vertrekken werden gebruikt als gevangenis en om soldaten te huisvesten. Het is nog goed te zien dat de poort en toren onderdeel was van de stadsmuur en daardoor ook onderdeel van de bescherming van de stad. In 1840 liet de stadsarchitect Nicolaas Plomp een groot deel van de stadsmuur afbreken. Gelukkig bleef de poort behouden. Die werd echter wel wit geverfd. Dat was toen modern. Na vele kleine restauraties is de poort in 1985 weer ontdaan van die witte verf. De Koornmarktpoort is sinds 1972 een rijksmonument. Behalve een onderdoorgang is de poort ook in gebruik als museum. Het is een onderdeel van het Stedelijk museum Kampen. Op de tweede verdieping de permanente opstelling van de originele gevelbeelden van het oude Raadhuis te bezichtigen. Deze beelden zijn vervaardigd tussen 1360 en 1480. In de jaren dertig van de 20ste eeuw werden de zwaar aangetaste beelden vervangen door nieuwe, vervaardigd door de Amsterdamse beeldhouwer Johan Polet (1894-1971). De oude beelden kregen uiteindelijk een definitieve plek in de Koornmarktpoort.

Cellebroederpoort

Bij de stadsuitbreiding in 1465 bouwt Kampen de Cellebroederspoort, ter vervanging van de Geert van der Aapoort aan het einde van de Geerstraat. Omdat het verlengde stuk weg van de Geerstraat dan nog Horstweg heet, wordt de poort omgedoopt tot Horstpoort, of ook wel Sint Nicolaaspoort. Na de bouw van het Cellebroedersklooster in 1475 wordt de naam Horstweg gewijzigd in Cellebroedersweg. Vanaf 1527 noemt men de poort daarom ook Cellebroederspoort.

Een kleine eeuw later is de stadspoort dusdanig in verval geraakt, dat het Kamper bestuur architect en landmeter in 1617 Thomas Berendtsz de opdracht geeft een nieuwe poort te ontwerpen. Helemaal afgebroken wordt de poort uiteindelijk niet, maar wel grondig verbouwd in renaissancestijl. De Cellebroederspoort heeft een rechthoekig middendeel onder wolfdak met aan beide zijden een toren. De doorgang aan de stadszijde heeft een gotische spitsboog uit de middeleeuwen en onder de kruisvensters sierlijke maskers en cartouches. De plantsoenzijde heeft een doorgang met rondboog en daarboven een zogeheten Mesekouw van waaruit met de vijand kon bestrijden.

